

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
hameenlinna.hao@oikeus.fi

Asia Lausunto aluevalituksen johdosta asiassa 240/03.04.04.04.09/2026

Valittaja Karstulan kunta

Lausunnon antaja Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus

**Lausunnon antajan edustaja
ja prosessiosoite** hallinto- ja lakiasiaintojohtaja Johanna Aalto
(johanna.aalto@hyvaks.fi/050 434 6544)
Keski-Suomen hyvinvointialue/kirjaamo
Viitaniementie 1A, 40720 Jyväskylä
kirjaamo@hyvaks.fi

Valituksenalainen päätös Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuuston päätös 9.12.2025 § 97

Valitus Karstulan kunnanhallituksen (jälj. valittaja) tekemä valitus koskee Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuuston päätöstä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluverkkotyön toisesta vaiheesta. Valittaja vaatii, että päätös kumotaan lainvastaisena siltä osin kuin se koskee Karstulan kuntoutusosaston (alueellinen osastotoiminta) lakkauttamista tai että päätös palautetaan tältä osin hyvinvointialueen uudelleen valmisteltavaksi. Lisäksi valittaja vaatii, että päätöksen täytäntöönpano määrätään kiellettäväksi, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Valittajan mukaan valituksenalainen päätös on Karstulan kuntoutusosaston alueellisen osastotoiminnan yksikön lakkauttamisen osalta lainvastainen. Päätös on valittajan mukaan tehty puutteellisin selvityksin ja vastoin hallintolain vaatimuksia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain velvoitteita. Valittajan mukaan päätös vaarantaa asukkaiden perusoikeuksien toteutumisen, heikentää palvelujen saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta sekä perustuu puutteellisiin ja ristiriitaisiin taloudellisiin perusteluihin. Valittaja katsoo lisäksi, että hyvinvointialue ei ole varannut hallintolain 41 §:n mukaisia vaikuttamismahdollisuuksia eikä arvioinut päätöksen vaikutuksia valmiuslain 12 §:n mukaiseen varautumisvelvollisuuteen. Valittaja vaatii päätöksen kumoamista tai palauttamista uudelleen valmisteltavaksi sekä täytäntöönpanon kieltämistä.

Selostus asiasta

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategian mukainen toisen vaiheen palveluverkko

Keski-Suomen hyvinvointialueen (jälj. hyvinvointialue) hallintosäännön 16 §:n mukaan palveluverkosta päättäminen kuuluu aluevaltuuston toimivaltaan. Valituksen alainen päätös koskee Keski-Suomen hyvinvointialueen toisen vaiheen palveluverkkoa, josta on päätetty Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuustossa 9.12.2025 (§ 97).

Toisen vaiheen palveluverkkotyön tavoitteena on järjestää asukkaiden palvelutarpeeseen vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siten, että kustannustaso sopeutetaan rahoituksen tasolle niin toimintamallien kuin siihen liittyvien muiden kustannusten, kuten kiinteistöjen näkökulmasta. Tavoitteena on ensisijaisesti varmistaa, että palvelut vastaavat asukkaiden palvelutarpeeseen, että ne ovat taloudellisesti ja toiminnallisesti kestäväällä tavalla järjestettyjä, lainsäädännön sekä valtakunnallisen ohjauksen mukaisia. Näin voidaan luoda edellytykset laadukkaalle, saavutettavalle ja vaikuttavalle palveluverkolle koko Keski-Suomessa.

Aluevaltuusto hyväksyi 9.12.2025 § 97 sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategian mukaisen toisen vaiheen palveluverkon ja palveluverkon periaatteet esityksen seuraavilla (1–3) muutoksilla:

1. Selvitetään vuoden 2026 aikana sotepisteen tarpeellisuutta Huhtasu-Seppälä-Tourula alueelle.
2. Pihtipudas-Konnevesi-Kuorevesi-sotepisteiden osalta hoidon jatkuvuus turvataan. Oma hoitaja-lääkäri -työpari nimetään asiakkaille jatkossa lähimmiltä sote-aseteilta. Palvelupisteillä järjestetään ammattilaisten lähivastaanottoja tarpeen mukaan. Uusilla palvelupisteillä omalääkärin vastaanotto on myös mahdollinen. Etä- ja digipalvelut täydentävät palveluita.
3. Tekstilisäys palveluverkkoon vanhusten hoivan kokonaisuuden uudelleenarvioimiseen: *Palveluverkon vanhusten hoivan ratkaisut arvioidaan uudelleen jokaisessa kunnassa. Uudelleenarviointi on tehtävä ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden säilyttämisen talousvaikutusten, ostopalveluiden vähentämisen, sekä kevyempien palveluiden kehittämisen ja omaishoidon sekä osaavan henkilöstön saatavuuden turvaamisen näkökulmasta. Arvioinnin tulee olla Hyvaksin strategian mukainen. Viimeisten vuosien ja elinkuukausien hoiva lähellä on turvattava. Se tukee myös muuta sosiaali- ja terveystoimintaa. Tavoitteena tulee olla se, että tarkoituksenmukaiset vanhushoivan yksiköt säilyvät saavutettavasti eri puolilla maakuntaa, ja ne ovat perhekeskusten tavoin käytettävissä myös muille sote-palveluille. Arviointiryhmän edellyttämät säästöt palveluverkosta on toteutettava selvityksen pohjalta, mm. vähentämällä ostopalveluita (aluevaltuuston hyväksymä esitys liitteenä).*

Vaatimukset

Hyvinvointialue vaatii, että valitus hylätään. Päätös ei ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä, hyvinvointialue ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös ole muutenkaan lainvastainen.

Lisäksi Keski-Suomen hyvinvointialue vaatii, että vaatimus täytäntöönpanokiellon määrittämisestä hylätään perusteettomana ja että asia käsitellään kiireellisenä.

Perustelut

Oikeudelliset perusteet

Hyvinvointialuelain 140 §:n 2 momentin mukaan valituksen saa tehdä sillä perusteella, että:

- 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;
- 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa; tai
- 3) päätös on muuten lainvastainen.

Valittajan tulee esittää 2 momentissa tarkoitetut valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä.

Hyvinvointialuelain 6 §:n mukaan hyvinvointialueen tehtävänä on järjestää sille lailla säädetyt tehtävät. Edelleen 7 §:n mukaan hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaana laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden: 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta; 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä; 3) tuottamistavan valinnasta; 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta; 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kieltä ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan säännöksessä lueteltujen erotteluperusteiden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Lain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, *järjestämislaki*) 4 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Asiakkaan yksilöllisestä palvelutarpeesta ja hoidon tarpeesta arvioinnista säädetään erikseen. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Palveluja voidaan koota hyvinvointialueen alueella suurempiin kokonaisuuksiin silloin, kun palvelujen saatavuus ja laadun turvaaminen edellyttävät erityisosaamista tai kalliita investointeja tai kun palvelujen tarkoituksenmukainen, kustannusvaikuttava ja tehokas toteuttaminen edellyttävät sitä. Pykälän 2 momentin mukaan hyvinvointialueen on turvattava järjestämisvastuullaan olevien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Hallintolain 41 §:n 1 momentin mukaan jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin, viranomaisen tulee varata näille henkilöille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta. Saman pykälän 2 momentin mukaan asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla.

Hallintopäätöksen perusteleminen säädetään hallintolain 45 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Pykälän 2 momentissa on säädetty poikkeuksista perusteluvollisuuteen.

Hyvinvointialuelain 148 §:n mukaan päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin tai viranhaltija taikka valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon.

Karstulan kuntoutusosasto alueellisena vuodeosastona

Valittaja on valituksessaan kuvannut Karstulan kuntoutusosaston toimintaa ja sen paikallista merkitystä esittäen, että yksikön lakkauttaminen olisi erityisen haitallista alueen asukkaille. Hyvinvointialue toteaa, että valituksessa esitetyt seikat koskevat suurelta osin päätöksen tarkoituksenmukaisuutta ja palvelurakenteen arviointia. Hallinto-oikeus voi kuitenkin tutkia aluevalituksen vain hyvinvointialuelain 140 §:n mukaisilla valitusperusteilla, jotka koskevat päätöksen syntymistä virheellisessä järjestyksessä, toimivallan ylitystä tai

muuta lainvastaisuutta. Sen sijaan päätöksen tarkoituksenmukaisuus, vaihtoehtoisten palveluverkkoratkaisujen paremmuus tai poliittisen harkinnan kohdentuminen eivät ole aluevalituksessa arvioinnin kohteena siltä osin kuin päätöksen ei voida katsoa syntyneen virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehneen viranomaisen ei voida katsoa ylittäneen toimivaltaansa tai päätös ei muuten ole lainvastainen.

Palveluverkkopäätöksessä alueellista osastotoimintaa keskitetään suurempiin yksiköihin, jotta hoidon laatu, potilasturvallisuus ja henkilöstön saatavuus voidaan turvata. Samalla sairaansijamääriä lisätään muissa yksiköissä ja kotisairaaloimintaa laajennetaan, jotta sairaalatason hoitoa voidaan tarjota yhä useammin potilaan omassa kodissa. Näin ollen kyse ei ole palvelujen poistamisesta, vaan palvelukokonaisuuden uudelleen järjestämisestä.

Hyvinvointialue toteaa, että osastohoidon tarve ja kesto vaihtelevat merkittävästi potilasryhmittäin. Keskimääräinen hoitoaika osastolla on Keski-Suomessa 8,7 vuorokautta (vuonna 2025). Keskiarvoa nostaa neurologisten potilaiden jatkokuntoutusosaston hoitoaika, joka voi olla viikkoja. Näin ollen osastohoitoa tarvitaan useimmiten vain harvoin ja lyhytaikaisesti, eikä palvelujen järjestämistä voida arvioida yksinomaan maantieteellisen etäisyyden perusteella.

Karstulan vuodeosaston lakkauttamisen jälkeen lähin vuodeosasto sijaitsee Saarijärvellä (34 km). Hyvinvointialue toteaa, että potilas on aina tärkeintä sijoittaa sinne, missä hänen palvelutarpeeseensa voidaan parhaiten vastata, eikä välttämättä sinne, minne olisi lyhyin matka, koska osa osastoista on erikoistuneita tiettyjen potilasryhmien ja sairauksien hoitoon. Palveluverkkopäätöksen tarkoituksena on turvata potilasturvallinen ja laadukas hoito palvelukokonaisuuden tasolla.

Hyvinvointialueella on harkintavaltaa palvelurakenteen ja palvelujen kokoamisen suhteen, kunhan palvelujen riittävä saatavuus ja yhdenvertaisuus turvataan. Palveluverkkopäätöksellä hyvinvointialue on määritellyt palvelujen järjestämisen kokonaisuuden koko toiminta-alueellaan siten, että palvelut tuotetaan arvioidun tarpeen mukaisesti ja kestäväällä tavalla, eikä kyse ole palvelujen poistamisesta vaan niiden tarkoituksenmukaisesta uudelleen järjestämisestä.

Palveluverkkopäätöksen vaikutukset asukkaiden perusoikeuksiin

Valittaja katsoo, että valituksenalaisessa päätöksessä on kyse perusoikeuksiin välittömästi vaikuttavasta palvelurakenteen muutoksesta, jonka lainmukaisuutta tulisi arvioida erityisen tiukasti. Hyvinvointialue toteaa, että perustuslain 19 §:n 3 momentin turvaama oikeus riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ei tarkoita oikeutta tietyn yksittäisen osaston tai toimipisteen säilyttämiseen tietyssä kunnassa. Hyvinvointialueen

järjestämisvastuu toteutuu palvelukokonaisuuden tasolla koko hyvinvointialueella.

Hyvinvointialue toteaa, että palveluverkkopäätös ei poista asukkaiden oikeutta lakisääteisiin palveluihin. Palvelut järjestetään edelleen koko alueella, vaikka palvelupisteiden sijainti ja järjestämistapa osin muuttuvat. Perustuslain turvaamat oikeudet eivät merkitse oikeutta saada palvelua tietyssä yksittäisessä toimipisteessä, vaan oikeutta riittäviin palveluihin kokonaisuutena. Perustuslain 19 §:n 3 momentissa mainitulle oikeudelle nimenomaan riittäviin sosiaali- ja terveystalouteen on vakiintunut tietty oikeudellinen sisältö ja arviointiperusteet. Palvelujen riittävyyden arvioimisessa lähtökohtana on niiden mukaan sellainen palvelujen taso, joka luo "jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä" (HE 309/1993 vp, s. 71/II). Hyvinvointialue toteaa, ettei valituksenalainen päätös ole ristiriidassa edellä todetun arvioinnin lähtökohdan kanssa.

Perustuslakivaliokunta on korostanut, että vaikka perustuslain 19 §:n 3 momentin säännöksen ensimmäinen virke ei turvaa mitään nimenomaista tapaa tarjota palveluja, tältä osin perustuslain mukainen edellytys on, että palveluja on riittävästi (ks. PeVL 26/2017 vp, s. 32 ja 36—41 ja PeVL 12/2015 vp, s. 3 ja PeVL 11/1995 vp, s. 2). Valiokunta on painottanut nimenomaisesti, että säännöksellä veloitetaan julkinen valta turvaamaan palvelujen saatavuus (ks. PeVL 26/2017 vp, erit. s. 44—45 ja PeVL 54/2014 vp, s. 2/I). Säännös merkitsee siten vaatimusta palvelujen riittävästä tarjonnasta maan eri osissa asuville (PeVM 25/1994 vp, s. 32/II). Yhdenvertaisuuden näkökulmasta järjestämisvastuussa olevalla hyvinvointialueella tulee olla sekä riittävät taloudelliset voimavarat että muutoinkin riittävää henkilöstöä, tiloja ja laitteistoja koskeva kapasiteetti tuottaa riittävät sosiaali- ja terveystalout. Näiden vaatimusten tulee toteutua paitsi kunkin hyvinvointialueen sisällä myös koko valtakunnan tasolla. Hyvinvointialue vastaa järjestämisvastuunsa mukaisesti siitä, että palvelut ovat tosiasiallisesti ja yhdenvertaisesti saavutettavissa eri väestöryhmille myös palveluverkkomuutosten jälkeen esimerkiksi lähimmillä sote-aseilla, liikkuvina palveluina, kotihoidon ja kotisairaalan palveluina sekä monikanavaisesti.

Hyvinvointialue korostaa, että palveluverkkopäätöksessä on kysymys resurssien tarkoituksenmukaisesta ja vaikuttavasta kohdentamisesta siten, että lakisääteiset palvelut voidaan turvata yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueen väestölle myös tulevaisuudessa. Perusoikeudet edellyttävät riittäviä sosiaali- ja terveystalouta, mutta niiden toteuttaminen tapahtuu väistämättä julkisen rahoituksen ja käytettävissä olevien henkilöstö- ja palveluresurssien puitteissa. Hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää palvelut kestäväällä tavalla niin, että palvelujärjestelmä säilyy toimintakykyisenä ja potilasturvallisena koko alueella, eikä resurssien hajauttaminen rakenteisiin, joita ei voida ylläpitää henkilöstön saatavuuden ja taloudellisten reunaehtojen valossa, turvaa perusoikeuksien tosiasiallista

toteutumista. Palveluverkkopäätöksellä palveluja kootaan tarkoituksenmukaisiin kokonaisuuksiin ja vahvistetaan laajempia yksiköitä sekä liikkuvia ja kotiin vietäviä palveluja, jotta palvelut ovat väestön tarpeeseen nähden riittäviä ja saavutettavia myös harvaan asutuilla alueilla. Näin päätös tukee perusoikeuksien toteutumista käytännössä, kun rajalliset resurssit kohdennetaan vaikuttavimmin koko hyvinvointialueen väestön palvelutarpeen näkökulmasta.

Vaikuttamismahdollisuuksien varaaminen ja tietojen antaminen

Valittajan mukaan hyvinvointialue ei olisi erikseen pyydettyänsäkään antanut kunnille eikä muillekaan, joille asian ratkaisulla voi olla huomattavia vaikutuksia, vertailutietoja vuodeosastojen hoitopäiväkustannuksista. Tietojen antaminen osastohoidon kustannuksista olisi valittajan mukaan ollut tärkeää, jotta asukkaat ja kunnat olisivat voineet arvioida tehtyjä esityksiä ja niiden kustannusvaikutuksia sekä lausua mielipiteensä niistä.

Hyvinvointialue toteaa, että palveluverkkotyöhön on sisällytetty laaja valmistelu, lausuntokierros ja päätösaineistoon sisällytetty vaikutusten arviointi. Aluehallitukselle yksikkökustannustiedot on toimitettu osana aineistoa, minkä lisäksi aluevaltuuston kysymyksissä osastotoiminnan hoitopäiväkustannuksia koskeviin tarkentaviin kysymyksiin on vastattu kirjallisissa vastauksissa. Näin ollen hyvinvointialue katsoo varanneensa myös muille kuin asianosaisille mahdollisuuden saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta hallintolain 41 §:n tarkoittamalla tavalla.

Karstulan kuntoutusosaston lakkauttamisen selvitykset ja perustelut

Valittajan mukaan hyvinvointialue ei ole valituksenalaisen päätöksen perusteluissa osoittanut riittäviä selvityksiä päätöksen vaikutuksista Karstulan seudun asukkaiden peruspalveluihin ja hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutumiseen. Hyvinvointialue ei valittajan mukaan ole myöskään osoittanut riittäviä selvityksiä päätöksen perusteluiksi esitetyistä taloudellisista säästöistä Karstulan osaston lakkauttamisen osalta. Perustelut ovat valittajan mukaan myös harhaanjohtavia ja ristiriitaisia tiedossa olevien tosiseikkojen kanssa.

Hyvinvointialue toteaa, että alueellista osastotoimintaa keskitetään laajempiin yksiköihin paitsi taloudellisista myös toiminnallisista ja laadullisista syistä, erityisesti jotta hoidon laatu, potilasturvallisuus ja henkilöstön saatavuus paranevat. Alueellista osastotoimintaa keskitetään suurempiin yksiköihin myös siksi, että pienempien yksiköiden haavoittuvuus henkilöstötilanteessa ja osaamisen varmistamisessa kasvaa. Päätös perustuu siten kokonaisarvioon eikä yksittäiseen kustannuslukuun. Tämä osoittaa, ettei kyse ole palvelujen poistamisesta, vaan niiden uudelleen kohdentamisesta siten, että hoidon jatkuvuus ja vaikuttavuus voidaan turvata koko hyvinvointialueella.

Valittajan esittämiin selvittämiselvöllisyyden ja perusteluvöllisyyden laiminlyöntiä koskeviin väitteisiin liittyen hyvinvointialue toteaa, että viranomaisen selvittämiselvöllisyyden sisältöön kuuluu ensinnäkin huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Völlisyyden toteuttamiseksi viranomaisen laatii selvityksiä joko itse tai hankkii niitä toisilta viranomaisilta ja tarpeen vaatiessa pyytää selvitystä myös asianosaisilta tai luotettavalta ulkopuoliselta taholta. Toiseksi selvittämiselvöllisyyden sisältöön kuuluu tosiasioiden arviointi, joka sisältää erityisesti arviointia hankitun tai saadun selvityksen paikkansapitävyydestä ja merkityksestä käsiteltävän asian kannalta. Kolmanneksi selvittämiselvöllisyyden piiriin kuuluu niiden oikeussäännösten tunteminen ja tarpeen vaatiessa selvittäminen, joilla lain mukaan on vaikutusta asian ratkaisuun. Koska viranomaisen on perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan noudatettava toiminnassaan tarkoin lakia, sen on itse tunnettava asiaan sovellettava laki tai tarvittaessa hankittava siitä selvitys (Olli Mäenpää, Hallinto-oikeus, 2023, 3., uudistettu painos, s. 444). Hallintolain esitöiden (HE 72/2002 vp) mukaan asian riittävällä selvittämisellä tarkoitettaisiin sitä, että viranomaisen hankkii tiedot ja selvitykset, joilla se arvioi olevan merkitystä asian ratkaisemiselle.

Hyvinvointialue toteaa, että asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä on huolehdittu laatimalla vaikutusten arvioinnin malli, jossa arvioidaan sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia systemaattisesti elinvoimaan, talouteen, ympäristöön, hyvinvointialueen henkilöstöön, alueen asukkaisiin (eri ikä- ja väestöryhmiin), maaseutuun sekä kaupunkiseutuun. Vaikutusten arvioinnissa on tuotu päätöksenteon tueksi esille sekä kielteiset että myönteiset vaikutukset, joita päätöksillä voi olla ja joihin päätöksen toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota.

Palveluverkkotyöhön liittyvä vaikutusten arviointi on laadittu kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa laadittiin viranhaltijatyönä alustava arviointi palveluittain, ja se julkaistiin osana palveluverkkoesitystä 8.10.2025. Lopullisessa arvioinnissa on otettu huomioon lausuntokierroksella saatu palaute ja täydennetty arviointia sen pohjalta. Tässä yhteydessä on toteutettu tosiasioiden arviointia, jolloin saadun selvityksen painavuutta ja toisaalta mahdollista epätasällisyyttä, epäluotettavuutta tai puutteellista relevanssia on tarkasteltu osana kokonaisuutta. Lopullinen arviointi koostuu laajasta yhteisestä katsauksesta sekä palvelukohtaisista arvioista. Palvelukohtaiset arviointitaulukot sisältyvät päätöksen liitemateriaaleihin. Hyvinvointialue viittaa tekemäänsä vaikutusten arviointiin ja päätöksentekoaaineistoon, josta ilmenee, että päätöksenteossa on ollut kattava ja perusteellinen aineisto sekä tietopohja. Näin ollen hyvinvointialue katsoo, että asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä ja tosiasioiden arvioinnista on huolehdittu hallintolain 31 §:n tarkoittamalla tavalla.

Hyvinvointialue toteaa, että palveluverkkopäätöksen ohessa olevassa vaikutusten arvioinnissa on kuvattu palvelujen järjestämistapa, palvelupisteiden rooli sekä monikanavaisuus, joilla palvelujen saatavuus

turvataan myös Karstulassa. Vaikutusten arvioinnin sisällyttäminen erillisenä asiakirjanaan osaksi päätöstä ei tarkoita, etteikö vaikutusten arviointi olisi ollut päätöksentekijöiden käytössä täysimääräisesti tai etteikö se ilmenisi päätöksestä. Vaikutusten arvioinnin laajuus tätä vastoin osoittaa, että hyvinvointialue on toteuttanut hallintolain 31 §:n mukaista selvittämismuutoksen asiansa kattavasti.

Vastaavasti hallintolain 45 § ei edellytä, että kaikki ratkaisuun vaikuttaneet selvitykset kirjoitetaan itse päätöstekstiin. Olennaista on, että ratkaisun perustelut ja tietopohja ovat tunnistettavissa ja olleet päätöksentekijöiden käytettävissä, ja että päätös on perusteltu sillä tavoin selvästi ja riittävästi, että perustelut ovat tehokkaasti turvanneet asianosaisten oikeuden saada perusteltu päätös ja hakea siihen muutosta. Laajan vaikutusten arvioinnin esittäminen liite- ja oheisaineistossa on vakiintunutta hallintokäytäntöä eikä tee päätöksestä hallintolain 45 §:n 1 momentin vastaisesti puutteellisesti perusteltua. Näin ollen ei voida todeta, että päätöksen perustelut jäisivät puutteellisiksi sen vuoksi, että vaikutusten arviointi on esitetty erillisessä asiakirjassa. Hyvinvointialue katsoo edellä todetut näkökohdat huomioon ottaen, että valituksenalaisesta päätöksestä ilmenee riittävästi perusteet päätökselle ja se on siten perusteltu hallintolain 45 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla.

Järjestämislain velvoitteiden rikkominen

Valittaja katsoo, ettei järjestämislain 4 §:n edellytyksiä palvelujen kokoamiselle suurempiin yksiköihin olisi osoitettu. Hyvinvointialue toteaa, että järjestämislain 4 § mahdollistaa palvelujen kokoamisen silloin, kun palvelujen saatavuuden ja laadun turvaaminen, henkilöstöresurssit, erityisosaaminen ja kustannusvaikuttavuus sitä edellyttävät. Palveluverkkopäätöksen tavoitteena on turvata palvelut koko hyvinvointialueella taloudellisesti ja toiminnallisesti kestäväällä tavalla. Hyvinvointialue korostaa, että järjestämislain 4 §:n mukainen saavutettavuus ei tarkoita sitä, että kaikkien palvelujen tulee sijaita jokaisessa kunnassa, vaan että palvelut ovat tosiasiallisesti järjestettävissä väestön tarpeiden mukaisesti.

Hyvinvointialue toteaa, että alueellista osastotoimintaa keskitetään suurempiin yksiköihin, jotta hoidon laatu, potilasturvallisuus ja henkilöstön saatavuus paranevat. Pienempiä osastoja lakkautetaan, mutta sairaansijamääriä lisätään Jyväskylässä, Äänekoskella, Jämsässä ja muutamissa muissa keskuksissa. Samalla kotisairaaloimintaa laajennetaan, jotta sairaalatasen hoitoa voidaan tarjota yhä useammin potilaan omissa kodissa.

Kokonaisuudessa keskeistä on myös akuuttihoitojen rakenteellinen kehittäminen. Akuuttihoitojen osastopaikkoja on tarve lisätä laajan palvelun sote-keskusten ja niiden sote-asettien yhteyteen, joissa kiirevastaanotto toiminta sekä tukipalvelut kuten kuvantaminen ja laboratorionäytteenotto ovat kattavammin saatavilla. Näin voidaan turvata

osaaminen, laatu ja potilasturvallisuus ja vähentää potilaiden siirtelyä osastojen välillä. Lisäksi osastojen toimintamallin yhteydessä Kotisairaaloimintaa lisätään varmistamaan laadukas palliatiivinen ja saattohoito koko hyvinvointialueella. Yhteistyö sosiaali- ja terveyspalveluiden tilannekeskuksen, ensihoidon ja kotisairaalan välillä tiivistetään, jotta erilaisiin palvelutarpeisiin pystytään vastaamaan entistä paremmin.

Valmiuslain mukainen varautumisvelvollisuus

Valittajat ovat valituksessaan esittäneet, että palveluverkkopäätöksessä varautumisvaikutuksia ei ole esitetty konkreettisesti riskitasoa vastaavasti valmiuslain 12 §:n edellyttämällä tavalla. Hyvinvointialue toteaa, että palveluverkkopäätöksessä on käsitelty varautumista strategisella tasolla, ja valmiuslain 12 §:n mukaista varautumisvelvollisuutta toteutetaan osana jatkuvaa toimeenpanoa. Hyvinvointialueen palveluverkkomateriaalin päätösluonnoksessa on kuvattu häiriö- ja poikkeusoloihin varautumista seuraavasti:

Kriisivalmius ja toimintakyky

Hyvinvointialue tunnistaa poikkeusoloihin varautumisen keskeiseksi osaksi palveluverkkoa. Palveluverkon suunnittelussa on huomioitu häiriö- ja poikkeusolot jatkuvuudenhallinnan ja varajärjestelyjen näkökulmasta. Suurempien yksiköiden arvioidaan parantavan kykyä selviytyä yleisemmistä häiriötilanteista, kuten sähkö-, vesi- tai tietoliikennehäiriöistä, sillä niissä on paremmat varavoima- ja korvaavat järjestelmät. Ensihoidon roolia maakunnallisena turvaverkkona vahvistetaan, ja ensihoidon palveluista viestitään kuntalaisille entistä aktiivisemmin. Häiriötilanteiden vaikutukset arvioidaan ja tarvittavista kehittämistoimenpiteistä laaditaan erillinen suunnitelma osana palveluverkon toimeenpanoa.

Huoltovarmuus ja omavaraisuus

Palveluverkon tiivistämistä ei tehdä huoltovarmuuden kustannuksella vaan isommat yksiköt mahdollistavat tehokkaamman logistiikan, lääkkeiden ja tarvikkeiden hallinnan sekä varastoinnin. Jatkossa varmistetaan, että palvelutuotannon kriittisten kiinteistöjen suojaus, varavoima ja väestönsuojat ovat ajantasaiset ja riittävän laadukkaat. Hyvinvointialue kehittää yhteistoimintaa yksityisten palveluntuottajien sekä kuntien kanssa, mikä vahvistaa huoltovarmuutta etenkin asumispalveluissa ja kotihoidossa. Häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisen kyvykkyys arvioidaan osana palveluverkon toimeenpanoa, jotta muutosten vaikutukset jatkuvuudenhallintaan sekä huoltovarmuuteen voidaan huomioida.

Henkilöstön ja johtamisen vastuu

Henkilöstön varautumisosaamista vahvistetaan kaikilla tasoilla. Hyvinvointialue varmistaa, että varautumiskoulutus ja harjoittelu

toteutuvat systemaattisesti. Yhteistyötä lisätään muiden hyvinvointialueiden ja puolustusvoimien kanssa, jotta kyvykkyys toimia laajoissa häiriötilanteissa vahvistuu. Kuntien ja hyvinvointialueen välisen johtamisketjun selkeyttä lisätään, roolit ja vastuut kriisitilanteissa määritellään yhteisesti. Palveluverkon suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös henkilöstön työ- ja terveysturvallisuuteen: tilaratkaisut ja mitoitus tukevat työkykyä ja toimintavarmuutta.

Väestön turvallisuuden tunne

Turvallisuuden tunnetta vahvistetaan aktiivisella viestinnällä ensihoidon ja häiriötilanteiden toimintamalleista. Hyvinvointialue huomioi palveluverkossa myös asukkaiden kuljetusturvallisuuden ja logistiikan järjestelyt. Asukkaiden toimintakyky ja yksilöllinen palvelutarve huomioidaan entistä tarkemmin kotona asumisen ja tuetun asumisen suunnittelussa. Liikkuvia ja etähoivapalveluja kehitetään osaksi arjen turvallisuutta.

Hyvinvointialue katsoo yllä oleva huomioon ottaen, että hyvinvointialue on varmistanut tehtäviensä mahdollisimman hyvän hoitamisen myös poikkeusoloissa. Valituksenalainen päätös ei näin ollen ole valmiuslain 12 §:n vastainen.

Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus

Valituksenalainen päätös on alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoitus panna täytäntöön vaiheittain 1.1.2026 alkaen ja päätöksen mukaiset toimenpiteet suorittaa vaiheittain kuluvan vuoden aikana. Ensimmäisessä vaiheessa on tarkoitus panna täytäntöön osa neuvolapalveluiden, alueellisen osastotoiminnan, sote-toimipisteiden, ikääntyneiden asumisen ja suun terveydenhuollon muutoksista. Henkilöstöä on informoitu sekä toiminnan suunnittelua ja organisointia muutoksen toteuttamiseksi on valmisteltu. Muutosten päätavoitteena on toimintamallin muutos kustannustehokkaaksi ja vaikuttavaksi sekä siirtää toiminta huonosti soveltuvista tiloista toisiin tiloihin. Vaikka valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanon mukaiset toimenpiteet tehtäisiin, on ne silti mahdollista palauttaa entiselleen. Toimipistemutoksista huolimatta kaikille asukkaille järjestetään lainmukaiset palvelut, vaikka toimipiste, mistä palvelu saadaan, voi muuttua.

Aluevalitus ei käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi, sillä täytäntöönpanon perusteella tehtävät toimenpiteet voidaan tarvittaessa palauttaa entiselleen. Nykyistä vastaavat palvelut tuotetaan edelleen koko alueella ja palvelut on valituksen menestyessä mahdollista palauttaa nykyiseen muotoon. Näin ollen täytäntöönpanon kieltämistä koskeva vaatimus tulee hylätä.

Keski-Suomen hyvinvointialue pyytää, että Hämeenlinnan hallinto-oikeus

antaa täytäntöönpanokieltoa koskevaan vaatimukseen välipäätöksen kiireellisenä ennen 1.3.2026.

Lausuntoa koskeva päätöksenteko

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus 10.2.2026 § 36

Allekirjoitus

Kati Kallimo
vt. hyvinvointialuejohtaja
Keski-Suomen hyvinvointialue

Liitteet

Aluevaltuuston päätös 9.12.2025 § 97 liitteineen ja oheisaineistoineen
Lausuntovaiheen aikainen materiaali